

రేడియో జ్ఞాపకాలు

సుధామ.

కొన్ని దశాబ్దాలపాటు ఆకాశవాణిలో వివిధ హోదాల్లో పనిచేసిన అల్లంరాజు వెంకటరావు గారు 'సుధామ' గా సాహితీ లోకంలో స్థాపనీయులు. సుధామగారు కవి, రచయిత, వక్త, కాలమిస్ట్, కార్టూనిస్ట్, సాహితీ విమర్శకులు..! వృత్తి రీత్యానూ, ప్రవృత్తి రీత్యానూ ఆయన కలుసుకున్న, తెలుసుకున్న వ్యక్తుల గురించి, సందర్భాల గురించి ప్రతినెలా 'రేడియో జ్ఞాపకాలు' గా మలచి మనకి అందిస్తున్నారు. సుధామగారి ఇ-మెయిల్ - sudhama60@yahoo.com

25

కొత్త ఎప్పుడూ ఉత్సాహంగా ఉంటుంది. 'కొత్త ఒక వింత పాత ఒక రోత' అన్నమాట ఉన్నదే కదా! దాదాపు పదమూడు

సంవత్సరాలు డ్యూటీ ఆఫీసర్ గా పిష్ట డ్యూటీలో పనిచేసి, పదోన్నతి మీద కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా - హడావుడి హైదరాబాద్ నుండి తరలి, ఆకాశవాణి విజయవాడ కేంద్రంలో చేరడం, చేరినప్పుడు స్టేషన్ డైరెక్టర్ గా ఉన్న కులకర్ణిగారు కూడా ఒక నియమ బద్ధ ప్రోత్సాహకర అధికారి కావడం, కొత్త కార్యక్రమాల గురించి చర్చిస్తూ, నా బోంట్ల ప్రతిపాదనలను మన్నిస్తూ, సహకరించడం - కొత్త ఉద్యోగ బాధ్యతల్లో ఉత్సాహాన్ని కలిగించేది.

విజయవాడ ఆకాశవాణి కేంద్రం

ప్రోగ్రాం ఎక్జిక్యూటివ్ (కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారి) అంటే ఒత్తిడి ఉండేదే! మూడు నెలల ముందుగానే కార్యక్రమ ప్రణాళిక వేయడం, డైరెక్టర్ చే అంగీకరింపచేసుకున్నాక - నిర్వహిస్తున్న విభాగానికి కేటాయించిన సమయాల్లో, ఆయా కార్యక్రమాల ప్రసారానికి వక్తలు, కవులు, రచయితలు, కళాకారులు, విషయ నిపుణులను ఎంచుకోవడం, నెలవారీ 'లే ఆవుట్' రూపొందింప చేసుకుని, ప్రపోజల్స్ రాసి, కళాకరులను ఆహ్వానిస్తూ కాలట్రాక్టులు పంపడం, నిర్దేశించిన రికార్డింగు తేదీల్లో - వారు వచ్చాక - కార్యక్రమం రికార్డు చేయడం, వారి పారితోషికాలు రికార్డింగు అయిన వెంటనే సమయానికి అందేలా చూడటం, రికార్డు చేసిన కార్యక్రమాలను ప్రసార తేదీల

కనుగుణంగా లైబ్రెరీలో ఇచ్చి, దినవారి ప్రోగ్రాం క్యూషిట్స్ లో ఆ వివరాలన్నీ ముందుగానే ఉండేలా చూసుకోవడం, ముఖ్యమైన కార్యక్రమాలకు ముందునుంచే రేడియోలోనూ, అవసరమైతే పత్రికలద్వారానూ ప్రచారం చేస్తూండడం, నిర్దేశించిన సమయానికి నిర్గుష్టంగా - ఎటువంటి సాంకేతిక పారపాటుల్లా లేకుండా - కార్యక్రమం ప్రసారం అయ్యేలా జాగ్రత్త వహించడం ఇవన్నీ ఉద్యోగంలో బాగాలే సుమండ్లీ! ఇవన్నీ చేశాం.

ఒక కార్యక్రమ ప్రసారం - అనుకున్న సమయానికి అనుకున్న తేదీకి తప్పక ప్రసారం కావలసిందే! అత్యవసర పరిస్థితుల్లో ప్రసార తేదీ ఆ తరువాత ఎప్పటికో వాయిదా పడచ్చుగానీ, 'ప్రీపోస్ట్' చేసి ముందుగా వేయడం కుదరదు. అలాగే రికార్డింగ్, సమయానికి జరగక - ప్రసార తేదీకి కార్యక్రమం అందించలేకపోతే, పాత కార్యక్రమాన్ని ఏదయినా పునః ప్రసారం చేద్దామన్నా, దానికి కేంద్ర సంచాలకుల అనుమతి తీసుకోవాలి! ముందే చెప్పానుగా! - అప్పటి డైరెక్టర్ 'కులకర్ణి' గారు ఈ విషయంలో అంటే పునః ప్రసారాల విషయంలో సుముఖులు కారని' అంచేత ఒక కార్యక్రమానికి విషయ నిపుణునిగా అనుకున్న ఆర్టిస్టు దొరకకపోతే, ప్రత్యామ్నాయంగా మరో ఆర్టిస్టుని ఎంపికచేసుకుని, దానికి ముందుగానే డైరెక్టర్ పర్మిషన్ తీసుకుని, కార్యక్రమం సిద్ధం చేయాల్సి ఉండేది. ఇదంతా ఆచరణలో - అనుకున్నంత తేలికకాదు.

ఇక కొన్ని కార్యక్రమాలు ప్రత్యక్ష ప్రసారాలే! రికార్డు చేయడం ఉండదు. అప్పటికప్పుడు ఆర్టిస్టు 'లైవ్' చేయవలసినవే. ప్రసార సమయానికి ముందుగా వారు స్టూడియోలో ఉండేలా చూసుకోవాలి. వారు రావడం ఏ మాత్రం ఆలీసం అవుతున్నా - ఇక్కడ 'నిర్వహణాధికారికి' టెన్షనే! ఎవరిమీదో బాధ్యత నెట్టివేయడం కాక, స్వయంగా ఒడిదుడుకులకూ బాధ్యత వహించవలసిందే.

'కొత్త బిచ్చుగాడు పొద్దెరగడు' అన్న సామెతలాగా - కొత్త ఉద్యోగపు 'ఉత్సాహం' ఆఫీస్ కు ఎక్కువ అంకితం అయ్యేలానే ఉండేది. 'ఆకాశవాణి' - బయటివారికి ఎంత 'స్వజనాత్మక సంస్థ' అయినా, ఉద్యోగులకు దానితో బాటు ప్రధానంగా 'ఆఫీస్' కదా! ఆఫీసు నియమనిబంధనలకు లోబడుతూనే - 'స్వజనాత్మకత' చూపాలి. కేవలం జీతంకాక, పేరు ప్రతిష్టలు కూడా ఇచ్చే సంస్థ అంటే 'మీడియా' రంగంలోనిదే కదా! అందునా ఆ రోజుల్లో 'ఆకాశవాణి' కే పెద్దపీటయ్యే!

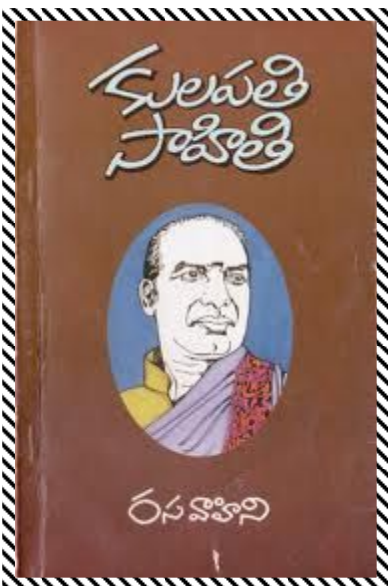
చేరగానే విజయవాడ ఆకాశవాణిలో 'తెలుగు కార్యక్రమ విభాగ నిర్వహణాధికారిగా - నాకు ప్రధానంగా కేటాయించబడిన కార్యక్రమాలు తెలుగు ప్రసంగాలుతో బాటుగా, పరిచయ కార్యక్రమాలూ, కవిత్యం, కథలు, పుస్తక సమీక్షలు, వినియోగదారుల కార్యక్రమాలు, వారం వారం అంతర్జాతీయ, జాతీయ, రాష్ట్ర సంఘటనల వార్తా విశ్లేషణ కార్యక్రమం 'నడుస్తున్న చరిత్ర', 'లైవ్' కార్యక్రమాలుగా 'సరసవివోదినీ', (సమస్యాపూరణం) 'టెలిఫోన్ ముఖాముఖి' (శ్రోతలు ఫోన్ ద్వారా అడిగిన ప్రశ్నలకు వివిధ రంగాల నిపుణులు ఆయా నిర్దేశిత అంశంపై ఇచ్చే సమాధానాలు) ఆదివారం మధ్యాహ్నంలో ధారావాహిక ప్రవచనాల 'కథాలహరి' కార్యక్రమం, ఆహూతుల సమక్షంలో నిర్వహించే కార్యక్రమాలు, ప్రముఖులు అంటే రాష్ట్రపతి, ప్రధాని ప్రభుత్వం వచ్చినప్పుడు వారు పాల్గొనే సభలకు హాజరై, రికార్డు చేసి, 'నివేదిక'లు రూపొందించి ప్రసారం చేయడం, ఖాట్ సైడ్ బ్రాడ్ కాస్ట్ కార్యక్రమాలూ వీటికి కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా పనిచేసాను. పదోన్నతి తొలి నాలుగేళ్ళ పైగా కాలం - విజయవాడ ఆకాశవాణిలోనే ముందుగా, స్టేషన్ డైరెక్టర్లు శ్రీ జి.కె.కులకర్ణి, శ్రీమతి.దుర్గాభాస్కర్, శ్రీ ఆర్.ఎ.అనంత పద్మనాభరావుగారల ఆధ్వర్యంలో పనిచేయడం, నాకొక గొప్ప 'వ్యక్తిత్వ వికాసమే!' అనంత పద్మనాభరావుగారి దగ్గర కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా ఎక్కువకాలం లేకున్నా - ఆ సమయంలో నన్ను ఆయన తెలుగు విభాగం నుంచి మార్చి, వివిధభారతి వాణిజ్య విభాగానికి కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిని చేసారు. కానయితే 'ఉదయరేఖలు' కార్యక్రమం వారంలో ఒకరోజు నన్ను చూడమన్నట్లు గుర్తు!

ముందుగా శ్రీ కులకర్ణిగారి హయాంలో కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా నా 'ప్రాతిపదికలు' తలుచుకోదగినవి! ముఖ్యంగా గోదావరి పుష్కరాలు, నంద్యాలలో ప్రధాని పర్యటన, నంది అవార్డుల ఫంక్షన్ వంటి 'ఈవెంట్స్' ఆయన డైరెక్టర్ గా ఉండగానే.

వినియోగదారుల కార్యక్రమం 'వేదన - నివేదన' అనే పేరుతో నే వెళ్ళే సరికే సాగుతుండేది. పేరుకు దానికి ఒక కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారి ఉన్నా, విజయవాడలోని వినియోగదారుల సంఘానికి చెందిన ఒకాయనే శ్రోతల సందేహాలు కూడా వారి ఆఫీసు చిరునామాకే వచ్చేలా చూసుకుంటూ, దాదాపు ఆయన 'మొనోపల్లి'గా దానిని సాగిస్తుండేవారనీ, ఆయన డైరెక్టర్ కులకర్ణిగారికి చాలా సన్నిహితుడనీ - ఆ కార్యక్రమ బాధ్యత తీసుకోగానే నాకు విజయవాడ పరిధిలోకి వచ్చే వివిధ జిల్లాల వినియోగదారుల సంఘాల నిర్వాహకులు కూడా తెలిపారు. వినియోగదారుల ప్రశ్నలకు - ఆ చట్టం క్రిందకు వచ్చే వివిధరంగాల సమస్యలకు సంబంధించిన పరిష్కారాలకు - నిపుణులుచే సమాధానాలిప్పించే కార్యక్రమంతో బాటు, ఉదయం పూట ఓ అయిదు నిమిషాలు వారం వారం వినియోగదారులకు సూచనలు ప్రసారం అయ్యేవి. ఆ స్క్రిప్ట్లు ఆయనే అప్పట్లో రాసేవారు. ఆకాశవాణి కార్యక్రమం ఒక బయటి వ్యక్తి (ఉద్యోగి కాని) ఆధ్వర్యంలోకి వెళ్ళడం సరికాదని, దానిని నియంత్రించి, పరిధిలోకి తీసుకురాగలగడం, డైరెక్టర్ కులకర్ణిగారిని ఒప్పించి, నా నిర్వహణా సంవిధానంలోకి తేగలడం, నాకు గొప్ప తృప్తి కలిగించిన విషయం! 'వేదన - నివేదన' అన్న పేరు తొలగించి ఆ కార్యక్రమాన్ని 'వినియోగదర్శిని'గా శ్రోతృజనసమాదరణకు మలచగలిగాను! ఉదయం వినియోగదారులకు చేసే సూచనలు స్క్రిప్ట్లు నేనే రాసాను. 1986లో వినియోగదారుల చట్టం ఏర్పడినప్పుడే - ఆకాశవాణి హైదరాబాద్లో 'డ్యూటీ ఆఫీసర్'గా ఉండే నేను వినియోగదారుల కార్యక్రమాలతో సాన్నిహిత్యమేర్పరుచుకోవడం, డాక్టర్ కె.విజయగారు కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా ఉండగా, ఆవిడకు సహకారంగా - ఆ కార్యక్రమాలకు పనిచేయడం జరిగిందని మునుపే చెప్పానుగా! అందువల్ల 'వినియోగదర్శిని' రూపొందించే విధానానికి ఆ అనుభవం నాకు తోడ్పడింది. డైరెక్టర్కు సన్నిహితులైన ఆ వ్యక్తి ఈ పరిణామానికి మొదట్లో ఎంతగానో 'కిసిసి' నాపై కొంత అపవాదు, సహాయ నిరాకరణ వైఖరి అవలంబించినా, ఆ తరువాత మామూలయ్యారు. నాటక విభాగం చూసే కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారి 'పాండురంగ' ఆయన ఆసక్తి ఎక్కువ నాటకాలవైపు కనుక, వినియోగదారుల కార్యక్రమ నిర్వహణ నేను రాకముందు ఆయనకు ఆప్పగించడం వలన - ఆయన తనపనుల సానుకూలతకు, ఆ వినియోగదారుల సంఘ నిర్వాహకునిపై ఆధారపడి, 'భరోసా'గా ఉండటం వల్ల కలిగిన స్థితి అది! నా ప్రధాన అభిరుచి తెలుగు సాహిత్య ప్రసంగ విభాగమే అయినా, ముందునుంచీ 'కన్యూమర్స్ ప్రోగ్రామ్స్' పట్ల నాకు కలిగిన శ్రద్ధాసక్తులు 'వినియోగదర్శిని' ఉపయుక్త కార్యక్రమంగా శ్రోతల అభిమానం పొందేందుకు పనిచేసేలా చేసాయి. శ్రీమతి దుర్గాభాస్కర్గారు డైరెక్టర్గా ఆకాశవాణి విజయవాడలో ఉన్న సుమారు రెండేళ్ళకాలమూ స్వర్ణయుగంగానే - ఆవిడా భావిస్తారు. 'ఉదయరేఖలు' కార్యక్రమం మార్నింగ్ ఇన్ఫర్మేషన్ సర్వీస్గా విజయవాడలో అప్పుడే ఒక 'కాంపోజిట్ ప్రోగ్రాం'గా రూపుదిద్దుకుంది.

నిజానికి విజయవాడ రేడియో జ్ఞాపకాల విషయాల్లో కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా

పదొన్నతిలో నా తొలినాళ్ళు కాబట్టి - ఎక్కువగా వెంటనంటి ఉంటాయి మరి! ఏ విషయం, ఏది, ఎక్కడ, ఎలా, మొదలెట్టాలా అని ఆలోచించాల్సి వస్తోంది. సరే! 1991 జూలైలో కదా నేను చేరింది! బుధ, శుక్రవారాల్లో ప్రధానంగానూ, మంగళ, గురువారాల్లో అప్పుడప్పుడూ - రాత్రి 9.16కు ప్రధానంగా తెలుగు ప్రసంగాలుండేవి. కులకర్ణిగారు నెలనెలా ఒక ప్రధాన శీర్షిక క్రింద ప్రసంగాలు అప్పటికే చేయించమన్నారట! జూలై 91 లో "ప్రమాణం - పరిణామం" అన్న శీర్షిక క్రింద ప్రసారమైన తొలిప్రసంగం 'వేద ప్రామాణ్యం నేటికి తగినదేనా' అనే అంశం మీద

డాక్టర్ ప్రసాదరాయ కులపతిగారు చేసింది. అప్పట్లో ఆయన గుంటూరులోనే ఉండేవారు.

'శ్రీనాథ పీఠం' వారిదే! ఇప్పుడు కుర్తాళం పీఠం స్వామిజీగా, శ్రీ సిద్ధేశ్వరానంద భారతీ స్వామిగా ప్రఖ్యాతులైన వారే పూర్వీకములో ప్రసాదరాయకులపతిగారు. రెండవ ప్రసంగం - 'భారతీయ పురాణాల్లో మత సామరస్యం' గురించి శ్రీ కోటగిరి విశ్వనాథరావుగారు, ఆ తరువాత వారం 'భగవద్గీతలో కాయకర్మ' గురించి శ్రీ మల్లాప్రగడ శ్రీ రంగారావు (మచిలీపట్నం)గారు ప్రసంగించారు. అదే నెలలో 'మొహరం' పండుగ రావడంతో - నూతంకీ గ్రామంకు చెందిన శ్రీ షేక్ హమీదుల్లా షరీఫ్ గారు చక్కని

శ్రీ పాలపర్తి శ్యామలానంద ప్రసాద్

తెలుగులో 'మొహరం ప్రాముఖ్యత' గురించి ప్రసంగించడం ముచ్చటేసిన తొలి అచ్చురువే! రాత్రి 9.16కే 'కవితాహారం' అని ఇద్దరు కవుల కవితలు వస్తూండేవి. నేను చేరిన నెల అవనిగడ్డ పద్య కవి శ్రీ దాసి బసవయ్యగారు, సాగి రంగరాజు గార్ల కవితలు ప్రసారమయ్యాయి. 'సరసవినోదినీ' సమస్యాపూరణం కార్యక్రమాన్ని ఆ నెల శ్రోతలు పంపిన పూరణలు చదివి వినిపిస్తూ, కొత్త సమస్యను సంధిస్తూ శ్రీ పాలపర్తి శ్యామలానంద ప్రసాదుగారు నిర్వహించారు. ఆయన కవి, పండితుడు, అవధానికూడాను. ఆదివారం మధ్యాహ్నం 12.05కు 'కథాలహరి' లో 'వామన పురాణం' నుంచి వారం వారం ధారావాహికంగా కథా ప్రవచనం శ్రీ ఏలూరిపాటి అనంతరామయ్యగారిది అప్పుడే ప్రారంభం అయింది. రచన ఆయనదే కానీ,

రేడియో అనుసరణ, ప్రవచనం ఆకాశవాణిలో అనౌన్సర్ గా ఉన్న శ్రీ పేరి కామేశ్వరావుగారు చేసారు. అనంతరామయ్యగారి ఆరోగ్యం అప్పుడు కొంత దెబ్బతినడమే కారణం! ఆ తరువాత ఆయనకోలుకుని, నేనుండగానే - 1992 అక్టోబర్ లో ప్రారంభించి పదమూడువారాలు నా ఆధ్వర్యంలోనే 'మార్కండేయ పురాణం' కథా ప్రవచనం చేసారు! మూడు నెలల షెడ్యూల్ లో - జూలై, ఆగస్టు, సెప్టెంబర్ ల షెడ్యూల్ నేను చేరేసరికే రూపొందిందే అయినా, వాటి నిర్వహణా బాధ్యత, రికార్డింగులు, మార్పుచేర్పులూ అవసరమైన మేర చేసుకునేలా మలుచుకోవడం.. వెంటనే స్వీకరించడం జరిగింది. అంటే ఆగస్టు '91 నుండి, ప్రసారమయ్యే నా నిర్వహణలోని కార్యక్రమాల రికార్డింగు, ప్రసారాల బాధ్యత, స్క్రిప్ట్ లు ప్రసారానుకూలంగా ఉన్నాయో లేదో చూసుకోవడం, ఆరిస్టులతో సంప్రదింపులు, రోజువారీ మీటింగులూ చర్చలూ అన్నీ మొదలయ్యాయన్నమాట.

ధర్మ సందేహాలు, రామాయణ భారత ప్రవచనాలలో తెలుగింటి పేరుగా నిలచిన డాక్టర్ శ్రీ పి. రామమోహనరావు

శ్రీమతి కె.ఇందిర (శంకరాభరణంలో వేసిన మా ఆకాశవాణి ప్రోగ్రాం ఎక్స్ క్యూటివ్ 'శ్రీ గోపాల్' గారి అమ్మాయి) నాకు ప్రోగ్రాం సెక్రటరీగా, బహుశా 'రాజారెడ్డి' కాబోలు.. డ్యూటీ ఆఫీసర్ గా ఉన్న తను, మా సెక్షన్ కు ప్రాడక్షన్ అసిస్టెంట్ గా పనిచేసారు. అక్టోబరు 1991 నుండి మొదలయ్యే షెడ్యూల్ రూపకల్పనతో - ఆకాశవాణి విజయవాడ తెలుగు విభాగంలో నా పాత్ర అనండి, నా ముద్ర అనండి మొదలయినట్లన్నమాట! ఉపశ్రీగారు నిర్వహించిన విభాగం అది. శ్రీకాంత శర్మగారు పక్కనే ఉన్నారు. ఉపశ్రీ గారు ఒకప్పుడు రామాయణ ప్రవచనం, ధర్మ సందేహాలు కార్యక్రమం చేసిన సమయంలోనే 'కథాలహరి' పేర ధారవాహికలు ప్రవచన పద్ధతిలో మొదలయ్యాయి! 'ఉత్తరరామాయణం' ప్రవచనంగా 'కథాలహరి' లో నేను చేసిన తొలి

